

Oko 5 sati i 30 minuta ujutro kroz san mi prođe slika kretanja ogromne vatrene fronte . Prenem se , a pred očima scene od kojih mi srce počne udarati snažno , a osjećaji bujaju poput onih uoči životno važnih događaja.

Polako postajem svjestan da je ono što se dogodilo tu noć uzrok košmara. Pada mi na pamet lik generala američke vojske koji se cijeli život sprema za „ bitku života „ , a onda , u trenu , ratni vihor proguta sve njegove snove o nepobjedivosti i velikom vojnom talentu.

Ipak se dogodilo . Izgorio je robni centar „ Getro „ u Osijeku. Požar jedne vatrogasne karijere dogodio se tako naglo te tako silovito poharao unutrašnjost objekta da se osjećaji i nakon završetka gašenja ne smiruju.

Robni centar

Robni centar „ Getro „ izgrađen je na južnoj strani grada uz glavnu prometnicu koja povezuje grad Osijek sa autocestom prema Zagrebu . Vrijeme u kojem se požar dogodio bilo je vrijeme pripreme za osmu obljetnicu rada.

Prisjećam se dana kad je otvoren. Centar je ogroman ; preko 100 m dug , a 40 m širok. Ispunjen visokoregalnim policama po cijeloj dužini i širini . Police se izdižu gotovo do 9 m visokog stropa koji počiva na ogromnim lukovima od prenapregnutog betona. Glavni ulaz je s južne strane , a nekoliko metara zapadno od njega izlaz. Smisao je jasan , kupci se kreću kružno s desne strane prema lijevoj.Sve je uređeno za tečnu prodaju proizvoda koji se nižu u regalima – suhomesnati proizvodi , voće i povrće , mliječni proizvodi ,roba široke potrošnje , a na kraju prema zapadu tehnička roba , tekstil i tekstilni predmeti , vrtna ponuda te sezonska roba (uoči požara svijeće za blagdan Svih svetih) . Na stropu i zidovima nizovi rasvjete , ventilacijskih cijevi , razglasa , električnih vodova , vatrodojavnog sustava i dr. Dužinom cijelog stropa koji je izgrađen od sendvič lima sa izolacijskom ispunom protežu se svjetlarnici pokriveni plastičnim kupolama . Zadnjih 15 m sa zapadne strane objekta nešto je niži dio koji počiva na I profilima čeličnih nosača prekrivenih sendvič limom te staklenim izlozima oko 2 m visine kao završetkom zida . Na 10-tak mjesta unutarnji hidranti vidno označeni kao i vatrogasni aparati koji su pravilno i u dovoljnom broju raspoređeni unutar i oko objekta. Sa istočne strane utovarne rampe vežu se na istočni dio kruga , a oko prve polovice ukupne širine nalaze se energetska postrojenja (plin i struja) , pomoćne prostorije , radionice , upravljački sustavi ventilacije i grijanja i sl. Cijela zgrada izgrađena je kao montažni objekt na zidanim temeljima . Objekt je ustakljen s južne i zapadne strane (oko 140 m) , a na zapadnoj i istočnoj strani zidovi obloženi velikim fasadnim pločama teškim nekoliko tona koje su obješene na čelične kuke. Robni centar je sjajan objekt koji ima sve što bi trebao imati jedan moderni objekt namijenjen Cash & Carry prodaji .Tu su i velika parkirališta sa južne i zapadne strane objekta , a sve je povezano kružnom asfaltiranom cestom i osigurano dva metra visokom čeličnom ogradom. Sve je podređeno kupcu osim što pogled na mali broj izlaza na ukupnu površinu objekta te mala propusnost prema vanjskim izlazima bude sumnju u povjerenje vlasnika prema građanima.

Guranje kolica za kupnju (dok žena bira artikle) ostavlja mi dovoljno vremena da se divim očiglednim građevinskim poduhvatima . Ipak , s tihom jezom krećem se između polica razmišljajući što bi se dogodilo da se sa oko 7 m sruši nešto od uskladištene robe . Nije jednostavno izbjegavati ni spretne mladiće koji pomalo uživaju u brzini vožnje tihih , a ogromnih viljuškara. Na požar ne smijem ni pomisliti .

Dan „ D „

25. 10. 2008. u 22 sata 52 minute dežurni operativni JPVP Grada Osijeka primaju dojavu o požaru u RC „ Getro „ u Osijeku u Ulici Sv. L. Bogdana Mandića . O požaru dojavljuje susjed iz Našičke ulice koji igrom slučaja izlazi iz kuće i vidi da je vatra zahvatila cijelu zapadnu stranu objekta . Uzrujanost dojavitelja ne ostavlja mjesta sumnji u veliki događaj.

U 22 sata 53 minute prema mjestu događaja upućuje se dežurna smjena sa 10 vatrogasaca. Od vozila u prvoj minuti izlaze zapovjedno i navalno vozilo te autocisterna.

Prema izvješću dežurnog zapovjednika smjene prve snage stižu u 22 sata 57 minuta i zatiču požar koji je prodro duboko (oko 20 metara) u dubinu objekta , a cijela zapadna širina je zahvaćena vatrom tako je da je čelična konstrukcija popustila i savila se prema podu . Vatra je na nekoliko mjesta izbila kroz krov . Silina i obim požara (u požaru se nalazi površina od oko 800 m² što odgovara površini 4 katnice) natjerala je zapovjednika na pokušaj smirivanja plamena bacačem vode iz cisterne dok se prema požaru postavlja armatura za tri mlaza za gašenje. Važno je spomenuti da su u trenutku postavljanja opreme svi ulazi u objekt zaključani . Zapovjednik se odlučuje na ulazak kroz dvoje zapadnih vrata koja su provalili. Tri grupe s mlazevima ulaze u objekt sa zapadne strane i pokušavaju sustići požar kretanjem između polica te na taj način izvršiti presijecanje vatre. Međutim , požar nošen vrlo velikom temperaturom (na nekim mjestima i preko 1 000 ° C) brzo se kreće paleći nove količine materijala prema istočnoj strani . Kretanje fronte požara vrlo je snažno , jer je za 1 sat i 30 minuta izgorila unutrašnjost dužine od preko 100 m (brzina kretanja oko 1 m / min.) . U trenucima postavljanja armatura za gašenje pozvana je autoljestva i druga autocisterna. Punjenje vodom osigurano je s južnog hidranta u vanjskom krugu robnog centra za autocisternu , a navalno vozilo se spojilo na hidrant u zapadnom dijelu parkirališta.

Dok primam informaciju od dežurnih operatera čujem na radio stanicu da je prva ekipa stigla na mjesto te da se radi o vrlo dramatičnoj situaciji.

Izdajem zapovijed o podizanju tri gradska dobrovoljna vatrogasna društva (Osijek Gornji grad , Osijek Donji grad i Retfala) koja su već stavljena u pripremu.

Dolazim na požarište desetak minuta nakon prvih vozila . Nakon kratkog pregleda požarišta te upoznavanja sa poduzetim radnjama uviđam da je fronta požara prevelika da bi se mogla zaustaviti na ovaj način.

Zapovijedam presijecanje puta vatri probijanjem kroz sjevernu i južnu stranu . Ocjenjujem da je sredina objekta pozicija na kojoj moramo uspostaviti vodenu frontu (u tim trenucima požar je stigao na trećinu dužine objekta. Procjenjujem da će vatra stići do sredine za 10 minuta). U nekoliko minuta na požaru se okupljaju snage . Dolazi autocisterna i autoljestva. Zapovijedam probijanje u unutrašnjost sa sjeverne strane te podizanje autoljestve iznad krova za gašenje požara pjenom (duž cijele opožarene strane kroz krov izbijaju veliki plameni jezici te dim i požarni plinovi tako da sam siguran da je limeni krov već propao) . Stiže i cisterna DVD-a Osijek Donji grad .

Pokušavam sve snage koje dolaze usmjeriti na proboj po bokovima . I tu počinje katarza. Kako nemamo ključeva objekta zapovijedam razbijanje staklenih izloga . Prvo kroz centralni južni izlaz . No to ne ide lako obzirom da su se vlasnici i tu potrudili napraviti objekt siguran od provale . Sekuritna stakla prave nam dosta problema . Nakon probijanja u hol kroz dvostruka vrata nailazimo na čelične rešetke . Opsujemo sudbinu i ponavljamo proboj , ovaj puta kroz bočno staklo pored glavnog izlaza.Uspostavljanje mlaza na ljestvi ne teče brzo i to me čini nervoznim. Gledam liniju vatre koja se neumitno približava zamišljenoj vodenoj fronti.

Sve to se događa sa sjeverne strane s koje ja zapovijedam . Nastojim ne micati se puno zbog upućivanja svih snaga koje mi se javljaju i traže raspored. S južne strane još gora situacija. Prvi proboj kroz čelična vrata s te strane (sigurnosna protuprovalna vrata) ne ide lako , jer su se vrata iskrivila od silne temperature. Voditelj tog sektora zapovijeda probijanje pomoću razvalnih alata. Međutim , dolazi do bitnog raskoraka u probijanju sa sjeverne i južne strane tako da se čini da će nas vatra sustići prije nego se razvuku cijevi i uvedu mlaznice na južnom dijelu.

Mlaz na ljestvi pokazuje da pada pritisak u vanjskoj hidrantskoj mreži , a ubrzo mi počinju javljati da vode nedostaje i na drugim hidrantima oko objekta.

Situacija se u tim trenucima mijenja strelovito. Zapovijedam mobilizaciju svih vatrogasnih snaga grada Osijeka . SMS dojavljivač automatski poziva sve profesionalne vatrogasce , a operativni dežurni pozivaju i DVD Čepin , DVD Dalj , DVD Bijelo Brdo , a nešto kasnije i DVD Valpovo. Prioritet su društva koja imaju vozila s većim kapacitetima vode za gašenje .

Iskusni dežurni operativni djelatnici već su zatražili od dispečera JP Vodovod povećanje tlaka vode u hidrantskoj mreži što ovi i čine. Plin i struja već su isključeni.

Vozila pristižu : DVD Gornji i Donji grad sa navalnim vozilima i cisternama te DVD Retfala sa cisternom . Traži se voda na svim pozicijama . Sada se već diže i druga autoljestva iznad krova sa ciljem uspostavljanja drugog mlaza s pjenom . Međutim i tu se pokazuje nedostatak vode.

Tražim sve rezerve pjene koje se mogu dovesti iz JPVP . Sve gore nabrojano događalo se unutar 15 minuta. Vatrema fronta u tim trenucima prelazi liniju obrane te polako postajem svjestan da je taktika presijecanja propala. Nakon toga slijedi neravnopravna borba za svaki

metar . Vatrogasci pokušavaju ugaziti razbuktali požar s desetak mlazeva . Polovica njih je u objektu gaseći unutrašnjom navalom.

S grupom ljudi iz tvrtke " Getro " , te zaštitarima odlazim prvo u kontrolnu prostoriju te vadimo rekorder sa video zapisom sigurnosnih kamera , a nakon toga obilazim oko objekta da se uvjerim o stanju na svim pozicijama . Pogledom u unutrašnjost objekta prestravim se uviđajući da su unutarjni hidranti popucali od temperature i to na cjevovodima te da je voda koja istječe iz njih uzrok pada tlaka na vanjskom prstenu. Tražim od zaposlenika " Getroa " , da pronađu ventile za odvajanje unutaršnjeg od vanjskog cjevovoda , ali do konačnog gašenja u 4 sata i 20 minuta oni to ne uspijevaju. Za to vrijeme grupa s južne strane se snalazi , reže ogradu te formira relejnu dobavu iz obližnjeg umjetnog jezera. Treba istaknuti da su relejnu dobavu postavili te izvršili razvaljivanje jednih čeličnih vrata članovi DVD-a Retfala.

Razgovaram redom sa centrom 112 , gradonačelnikom , županijskim vatrogasnim zapovjednikom te glavnim vatrogasnim zapovjednikom. Nazive me i glavni koordinator sigurnosti tvrtke " Getro " , koji se već uputio prema Osijeku. Sve ih izvješćujem o trenutnom stanju na požarištu.

Vatra ne čeka , ne gubi silinu i već je jasno da će je zaustaviti jedina čvrsta pregrada , a to je istočni zid objekta. Tu smo je i zaustavili braneći tehnička postrojenja u čemu smo i uspješni. Požar smo lokalizirali 1 sat i 30 minuta nakon dolaska prvih snaga , a gašenje požarnog krša vršili do 4 sata i 20 minuta kad smo povukli sve snage osim jedne cisterne. Za oko 1 sat i 15 minuta na požaru se okupilo 21 vatrogasno vozilo (ne računajući osobna vozila , kombi vozila te teretna vozila) i preko 100 vatrogasaca .

Na požar su tijekom gašenja stigli gradonačelnik Osijeka koji se sam uvjerava u težinu situacije . Počinju padati i prve izjave za javnost . Gradonačelnik je zabrinut zbog gubitka radnih mjesta . Ja izvješćujem predstavnike medija o tijeku gašenja te stanju na požarištu. Posebno sam nesretan što nismo uspješni zaustaviti širenje vatrene linije . Brojne nedoumice pokušavam riješiti zajedno s kolegama iz očevidne ekipe MUP-a te inspektorima iz PU.

Povremeno gašenje uslijedilo je slijedeća dva dana , a zanimljivo je da smo 14 dana nakon požara ugazili zadnji plamen na požarnom kršu.

Dan nakon požara još teži osjećaji. Pogled na divovski objekt naizgled čitave vanjštine , a potpuno razorene unutrašnjosti zahtjeva posebnu mentalnu snagu.

Proučavanjem požarišta te konzultacijom s kolegama inspektorima zaključujem :

1. Zadnji zaposlenici iz centra izlaze oko 22 sata i 30 minuta.

2. Prema izjavama stanara iz udaljene višekatnice (pogled kroz dvogled) požar je nastao u zapadnom dijelu objekta u kojem se vidjelo snažno iskrenje koje je trajalo duže vrijeme prije no što je buknuo požar većeg obima.
3. Prema izjavama očevidne ekipe MUP-a požar je izazvao kratki spoj na lampi ugrađenoj u prodajnu policu na kojoj je bio tekstil (taj dio robnog centra bio je ispunjen tekstilnim predmetima , vrtnim programom svijjećama i dr.).
4. Da je objekt izgrađen kao jedan požarni sektor od preko 4000 m² (inače , za Cash & Carry prodajne centre koja uz prodaju imaju i police koje služe kao skladište glede dopuštenih veličina požarnih sektora i potrebnih mjera zaštite od požara poduzimaju se posebna mjerenja s tehničkim smjernicama kao što su TRVB A 100).
5. Da objekt nije imao sustav za odvođenje dima i topline kao što određuju npr. tehničke smjernice TRVB 126 .
6. Da nije bilo odzračivanja požarnog dima kao što određuju npr. tehničke smjernice ÖNORM H 6029.
7. Da nije ugrađen sprinkler uređaj kao što određuju tehničke smjernice npr. TRVB 127.
8. Da je objekt imao vatrodjavni uređaj kao što određuju tehničke smjernice npr. TRVB 123.
9. Da objekt nije imao protudimne zavjese s ne većom ukupnom površinom prostora od 1000 m².
10. Da se radilo o požaru koji je razvio temperaturu od preko 1000⁰ C (tome svjedoče brojni čelični limovi koji su se na više mjesta istopili poput voska) .
11. Da je brzina izgaranja građevinskih elemenata u požaru dala naslutiti da materijali od kojih su isti izrađeni , oblagani i premazivani možda nisu izrađeni u skladu sa tehničkim smjernicama kao npr. TRVB N 138 u pogledu negorivosti , tečljivosti (u požaru) i dimljivosti.
12. Da pitanja poput građevinskih materijala i dijelova , putova izbave , stubišta , prolaza , prometnih putova , širina i broja te načina otvaranja vrata , prostora za skladištenje otpada , napajanja strujom u slučaju nužde , gromobranskih uređaja , klima i ventilacijskih uređaja , grijanja te rasporeda dimnih sektora nisu u ovom događaju došla do izražaja , a došla bi da se požar dogodio za vrijeme radnog vremena centra.

Proučavanjem organizacijskih mjera i radnji zaposlenika robnog centra i djelatnika zaštitarske tvrtke zaključujem :

1. Da je sigurnost objekta podređena zaštiti od provale i krađe što je u nekim bitnim dijelovima akcije izazvalo probleme vatrogascima.
2. Zaštitar koji je dežurao poslije radnog vremena djelatnika centra nije imao ključeve od ulaza u objekt.
3. Vatrodajna centrala spojena je na nekoliko adresa (djelatnici tvrtke , zaštitari), ali ne i na javnu vatrogasnu postrojbu.
4. Obučenosť zaposlenika centra kao i zaštitara u pogledu sustava protupožarne zaštite te gašenja požara je vrlo loša što je onemogućilo zatvaranje ventila za unutarnju hidrantsku mrežu , rano uočavanje požara te poduzimanje drugih radnji.
5. Postupci pristiglih zaposlenika ukazuju na nespremnost na ovakve situacije (prva je informacija prema javnoj postrojbi o nastalom požaru od djelatnika centra išla nakon 18 minuta od prvog alarma vatrodajne centrale) .

Dobri rezultati vatrogasnih postrojbi

1. U kratkom vremenu na požaru se okupio veliki broj vozila opreme , sredstava za gašenje te vatrogasaca.
2. Poznavanje rada s opremom i tehnikom kao i sredstvima za gašenje na prihvatljivoj je razini (npr. vatrogasci su na ovom požaru prvi puta koristili prijevoznu banku zraka koja se pokazala efikasnom).
3. Spremnost vatrogasaca za odazivanje pozivu u izvanrednim okolnostima je vrlo dobra.
4. Raspoređivanje snaga te upravljanje istima preuzimali su zapovjednici i voditelji smjena koji su pristizali nakon alarma.
5. Vatrogasci su pokazivali iznimnu snalažljivost i domišljatost u teškim trenucima poput uspostave relejne dobave vode , otvaranja putova u objekt i sl.

Greške koje treba ispraviti

1. Usklađivanje kapaciteta pojedine opreme potrebno je bolje planirati te uvježbavati kako bi se ista mogla koristiti u punoj mjeri (primijetio sam postavljanje linijskih mješača pjene od 200 litara iako pumpa i mlaznice omogućavaju puno veće

kapacitete. Vatrogasci su na pojedinim mjestima izbjegavali korištenje usisnih uređaja na pumpama vozila . Neka od vozila imala su spremnike za pjenu od 400 litara . Unatoč tome koristila se pjena iz karnistera što je u nekim trenucima zahtijevalo više ljudi i gubitak vremena).

2. Promjena taktike kod ovakvih požara sa širokom frontom može uzrokovati krivo pozicioniranje vozila u odnosu na kapacitete opreme te sredstava za gašenje (CAFS uređaji ostali su neiskorišteni zbog početne taktike ulaska za požarom te postavljanja vozila na zapadnoj strani objekta . Kod brzog razvoja akcije zna se izgubiti pogled na pravo stanje stvari).
3. Razvučenost linije požarišta (oko 300 m) te njena nepreglednost zahtijevaju izvrsnu koordinaciju svih voditelja požarnih sektora na čemu treba još puno raditi.
4. Gašenje požara unutarnjom navalom povećavalo je rizike od mogućih nesreća iako smo postali svjesni da gasimo požarni krš koji je već postao neupotrebljiv.
5. Nedovoljno racionalna procjena narušavanja statike objekta koji je pretrpio znatna oštećenja mogla su rezultirati padovima dijela fasade (sa sjeverne strane fasadni blokovi su se opasno nagnuli jer su visjeli na čeličnim kukama koje su u požaru popustile) te ozljeđivanjima gasitelja.
6. Moja kriva procjena da je propao krov na opožarenom dijelu objekta (duž cijelog opožarenog dijela krova dizao se plamen i dim za koji smo kasnije utvrdili da izlaze kroz progorjele svjetlarnike) rezultirala je podizanjem dva vozila za gašenje na visini . To je odvojilo dio snaga i tehnike koji su mogli biti iskorišteni na drugi način.
7. Objekte poput ovog robnog centra treba obilaziti , snimati opasnosti od požara te poduzete protupožarne mjere i prema njima razvijati taktiku gašenja .
8. Treba uspostaviti suradnju s djelatnicima važnih objekata te im ukazati na važnosti njihovog sudjelovanja u aktivnostima na zaštiti od požara (preventivnim i operativnim).
9. Pronaći rješenja za brze nasilne ulaske u ovakve objekte .
10. Inzistirati na stožernoj organizaciji požarišta .
11. Zahtijevati uporabu osobnih zaštitnih sredstava.

Mjere koje bi trebalo predložiti nakon ovog požara

1. Tražiti smanjenje požarnih sektora robnih centara (smanjenje požarnih sektora moralo bi se zahtijevati unatoč drugim poduzetim mjerama poput sprinkler uređaja i sl.).
2. Tražiti povećanje razmaka između regalnih polica te smanjenje ukupno dozvoljene skladišne visine.
3. Tražiti obvezno postavljanje vatrodojavnog sustava te sprinkler uređaja.
4. Tražiti obvezno ugrađivanje sustava za odvođenje dima i topline.
5. Inzistirati na dokazivanju negorivosti , nedimljivosti i netečljivosti građevinskih materijala od kojih se uređuje interijer robnih centara.
6. Omogućiti vatrogasnim stručnjacima sudjelovanje u davanju suglasnosti na projektnu dokumentaciju te sudjelovanje u tehničkim pregledima (što i piše u svim stranim tehničkim smjernicama) , a posebno kad se utvrđuje ispravnost vatrogasnih pristupa te hidrantske mreže.
7. Inzistirati na povezivanju vatrodojavnih sustava na nadležne vatrogasne postrojbe .
8. Predložiti ugradnju sprej mlaznica na pojedinim sektorima interijera koje će imati funkciju zadržavanja širenja požara (topline i dima) na cijeli požarni sektor. Unatoč postavljanu sprinkler instalacije požar se može proširiti kroz donje dijelove polica ukoliko su sprinkler mlaznice postavljene na stropu.
9. Predložiti automatsko otvaranje vrata za ulazak vatrogasaca (mogu se graditi i posebni ulazi samo za vatrogasce) koje će otvarati automatika vatrodojavne centrale nakon proračunatog vremena potrebnog za dolazak prvih vatrogasnih snaga.
10. Pojedini dijelovi ograde trebaju imati mogućnost brzog skidanja (montažni uz tipski ključ) kako bi se otvorio prostor za manevar opreme i ljudi u akcijama gašenja.

Zapovjednik JPVP Grada Osijeka

Boris Banjan prof. , dipl.ing.